

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antonii Milliei, Lvgdvnensis, E Societate Iesv, Moyses
Viator**

Millieu, Antoine

Lugduni, 1636

Libri Vndecimi Argumentum, & Synopsis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69066)

LIBRI VNDECIMI

Argumentum, & Synopsis.

BESELEEM tabernaculo fabricando principem Architectum à Deo destinatum, Exod. 31. cum Oliabo, qui socius illi diuina sorte additus, Sapientia necessariis ad opus tantum opificiis instruit, & in somnis informat eorum mentes translatas in suam illam augustissimam domum, Artium omnium & disciplinarum, quarum ipsa inuentrix, & parens est, officinam, Prouerb. 9. Inspectis igitur omnibus artificiiis, antiquis, nouis, & aureo Sapientiae poculo probè poti fabricum principes aggrediuntur opus mandatum Mosi, Exodi cap. 25. ad 31. Sed hoc libro exequentur, & elaborant potissimum tabernaculi ornamenta sex praecipua; Arcam testamenti, Altare Thymiamatis; mensam panum propositionis; Candelabrum cum lucernis septem; Altare holocaustorum; & labrum aereum de speculis mulierum, quae excubabant ad ostium veteris tabernaculi. Caeterae templi partes in librum 13. quo erigendum est tabernaculum, & Aaron sacerdotio summo inaugurandus reseruantur.

1 Sapientia disciplinarum, artiumque parens omnium, materiam omnibus ex Naturae officina subiicit: ingenia artificum excitat ad excogitandum, quae idonea, & apta ad fines, quos aut necessitas flagitat, aut voluptas, & liberalior humanae vitae cultus suadent: eas artes, quas simul omnes complexa est, non simul in lucem edit, sed paulatim, prout opportunum est stimulis hominum ingeniis, extundit, & profert.

2 Mittitur ad Beseleem, quem beato sopore sopitum compendio doceat ostensis in sua Idearum officina artium machinamentis.

3 Sapien-

366 *Libri XI. Argumentum,*

3 Sapientiæ domus Prouerb. 9. fingitur in monte bipertita, hypæthrâ, & hypogæo. Quæ ad Theoriam pertinent disciplinæ, in hypæthrâ speculantur, vbi mensam, & epulum instruit Sapiencia Dei notitiâ & castæ religionis sincero cultu: proposita mundi specie admirabili, multiplicique instinctu vocantur mortales ad summi opificis notitiam, & Sanctorum epulas, pabula verissima animorum: paucissimi respondent vocanti, & introeunt sacrarium. Plurimi solo nomine contenti Philosopho hæsitât foris, & Academiam, Lyceum, Stoam, & pergulas hortorum sibi instituunt. Hic Philosophiæ fallacis sectæ de mundo disputant, de Deo, extra Deum philosophantur; quos arguit Paulus ad Rom. 1.

4 Pugnæ & dissidia Philosophorum de mundo, & rerum principiis.

5 Infania Sophorum, qui sibi non sapiunt ipsis, quia Deum malunt ignorare, aut agniti premere silentio veritatem.

6 Mechanicarum artium cellæ, & officinæ in hypogæo domus: vbi Naturam sedentem in mediis, id est, diuinum opificium, artes humanæ imitantur, instigante animos Sapientiâ. Huc traducitur Beseleel, vt vetera, nouaque inuenta inspiciat Protoplastis tradita, & ex illis proficientia rudimentis.

7 Heua lanicium, & textrinam exercet, & plumariam à pauo, & pictis volucris furatur: seruit vanitati iam vxorius Adamus: non nouus vestium luxus.

8 Tubalcain ferrariam strenuè excolit: Iubal numeros Musicos obseruat ad fraternam incudem; Iaël pastoritiam facit, Gen. 4. 20. inde aliæ artes frequentatæ.

9 Sapiencia ex aureâ paterâ varias ingeniis propensiones, varios affectus miscet, ac temperat artibus variis: ne vlli defint amatores, & insignes artifices.

10 Beseleel & Oliabus eo poculo Sapientiæ affatim beati, insignes euadunt in necessariis artibus.

11 Columnas duas, à filiis Sethi olim sculptas artium ante diluuium inuentarum monumentis, in Sapientiæ officinis

officinis obseruant Beseleel, & Oliabus: & literas in eis Hebræas, maternamque linguam agnoscunt. Falsa & fallax Græcia, quæ Cadmo, & Phœnicibus literarum inuentionem adscribit: scribendi labor & Libraria cum mundo nata, & afflictio spiritus.

12 Ad artes Tabernaculo necessarias Sapiencia conuertit fabros, & aurificum tabernas ostendit, & metallicam: aquam Chrysofulcam, & capedines purgando auro.

13 Chymica fallax aurum, & metalla adulterat: fortunam fallacem auream, fucatam venditat stolidis: se se, aliósque vbique pauperat: arcendæ à sacris fraudes, & mendacia.

14 Purpurariæ officinæ, & infectorum artes ostenduntur: & antiqua purpurarum piscatio ex Plinio lib. 9. cap. 27. Sacram olim, nunc luxus, & libidines prostituunt purpuram.

15 Lanificij, & textoriæ artes exhibentur, & materia multiplex staminum. Linum Asbestinum inter cætera mirabile, ex Plinio lib. 19. cap. 2. & torquenda byssus in sacras vestes, & vela.

16 Gemmaria, & scalptoria fabris ostenditur, & grandes Elenchi duodecim in portas toridem cœlestis Soly-mæ: lapidésque pretiosi in fundamenta muri, quæ Ioanni ostensa Apocal. 21. illustrant significationem mysticam gemmarum, quæ Rationali pontificio includendæ sunt, de quo lib. 13. fusiùs dicendum.

17 Sardonyches duo in Epomidem Aaronis: Tabernaculum, typus gemmæ Ecclesiæ.

18 Vnguenta & aromata ad Sacerdotes consecrandos, & suffitus templi, in altari Thymiamatis.

19 Soluta denique somno summi artifices Beseleel & Oliabus ad opus faciendum mittuntur à Sapiencia.

20 Salomon destinatus ædificando templo, donatus etiam Sapienciâ in somnis, quæ non perseuerauit vsque in senium sine maculâ. Enitendum sacris artificibus, qui domum Deo ædificant, vt constantissimè sapiant vsque in finem & fastigium operis.

21 Vocatur

368 *Libri XI. Argumentum,*

21 Vocatur ad concionem populus ad offerenda munera in Dei donaria.

22 Insignis Ducum munificentia, & populi totius hilaris liberalitas tanta, ut per præconem sistenda fuerit.

23 Coactum è manubiis, spontaneis donis, & populi capitatione aurum, cæteramque materiam Præfecti fabricam digerunt, & partitis in alios pensis aggrediuntur opus. Non maior formicarum ad onera attentio plenis areis, quàm hîc opificum omnium.

24 Arcam foederis molitur Beseleel: illius dignitas, & maiestas quanta: quæ significatio allegorica.

25 Materia lignea Arcæ, & cæterorum ex syluis Settim. Qualis fuerit. Arbor Settis similis spinæ albæ; sed procerâ, crassâque, cedri instar, ut quibusdam placuit: certè tabulæ tabernaculi satis altæ, & latæ ostendunt arboris proceritatem.

26 Arcæ forma: probabilius est fuisse sine fulcris, & pedibus humi positam, præterque Propitiatorium, habuisse operculum, ut arcæ solent, vestitum auro cardinibus, & ferâ aureis connexum, intrâque coronam insitum.

27 Propitiatorium, seu Oraculum ex auro, Arcæ operculo impositum, Cherubinibus duobus insistentibus, aduersis vultibus, & contingentibus se se vtrinque alis. Finguntur, qua specie Ezechielii visi sunt quadriformes.

28 Dignatio Dei Maiestatis super Arcam descendentis, & inter alas Cherubinorum desidentis ad colloquium cum Mose, & responsa populo edenda. Vaticinatur Moses aliquot prodigia olim memorabilia ad Arcæ maiestatem, & venerationem asserendam in Philisthæis, Ozâ, & filiis Heli duobus, Ophni, & Phinee.

29 Altare Thymiamatis, quod à quibusdam acerra dicitur; sed ei addita fuit acerra aurea, qua Pontifex semel in anno Thymiamata inferret in domum interiorem. Quid ille vapor odorum cum altari significarit.

30 Mensa aurea, quæ propositos panes azymos duodecim in lancibus aureis, cum thureis phialis ferebat. Mystica mensæ, thurisque significatio.

31 Candelabrum

31 Candelabrum aureum, cum lucernis septem describitur.

32 Allegorica, & tropologica totius Operis, & luminum significatio additur, afflate Beseleel diuino spiritu.

33 Altare holocaustorum compingitur vestitis ære tabulis. Quidam è duabus partibus componunt: inferiori parti, tanquam basi, cratem æneam annectunt, quæ sicut pars pyxidis inferior, superiori immittatur: infra cratem fenestellam aperiunt ad deriuandos, efferendosque cineres. Sed incommodior videtur illa forma, tam depressâ in altaris ventrem crate, ad componenda ex alto ligna, & extruendos hostiarum artus. Forma igitur alia probabilior crate supernè intra coronam impositâ, paulumque depressâ, coeunte in orbem reticulo: quæque eximebatur, suisque annulis, & vectibus separatim portabatur in viâ, cum æterno igni. De situ altaris, & tumulo, vide quæ dicuntur libro 13.

34 Explicatur, & præfertur forma illa posterior altaris, & cratis æneæ exemptilis separatim portandæ.

35 Moses Leuitis, & toti Tribui Leui ostendit felicitatem sortis, & patrimonij, quod ipsis diuinitus obtigit in ministerio altaris. Significatio eius allegorica, cruentique Christi sacrificij indicatur.

36 Labrum æneum de speculis mulierum, quæ excubabant ad ostium tabernaculi. Mos ille præscus piarum matronarum, & exercitatio explicatur.

37 Fingitur Maria soror Mosis, vt probabile, pietatis repentino impulsu, suadere aliis matronis excubias illas facientibus, vt sua specula, superbix, & vanitatis arma, Deo consecrent mutanda in expiatorium fontem.

38 Præit ipsa cæteris, & illustrem laminam vouet, offertque: exemplum cæteræ sequuntur: quâ ex materia Beseleel labrum molitur, quod libro 13. statuitur suo loco.